

банків змогли вчасно розрахуватися з цими боргами частково за рахунок власних коштів, частково – за рахунок кредитів, отриманих від НБУ.

Нині наявні у розпорядженні банків активи майже ними не використовуються, а спрямовуються у резерви задля забезпечення необхідного рівня ліквідності установи. Таке їх використання не є ефективним з позиції прибутковості банківської діяльності, але є вимогою часу і реакцією на ті обставини, що дестабілізують вітчизняний банківський сектор. Процес управління ресурсною базою комерційних банків в Україні повинен включати такі складові, як формування ресурсів, їх розподіл, використання та контроль за ними. Лише комплексний підхід до менеджменту банківських ресурсів дозволить захистити вітчизняні банки від загрози банкрутства та ліквідації і забезпечити здатність до безперервної, рентабельної діяльності.

Отже, умовою забезпечення фінансової стійкості та ефективної роботи банків України є створення відповідної ресурсної бази, тобто сукупності грошових коштів, які надходять у розпорядження банків з різних джерел і використовуються для здійснення активних операцій, та ефективного механізму її використання.

УДК 336

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Береславська О.І. Депозитні операції банків України: сучасний стан та напрямки розвитку / О.І. Береславська, В.А. Овсяник // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. – 2013. – Вип. 1. – С. 54-60.
2. Бригінська Л.Г. Проблеми формування ресурсної бази банків України [Електронний ресурс] / Л.Г. Бригінська // Економічні науки. Сер. : Облік і фінанси. – 2013. – Вип. 10(1). – С. 29-30.
3. Д'яконова І.І. Теоретичні аспекти і класифікація депозитних ресурсів комерційних банків [Електронний ресурс] / І.І. Д'яконова, А.А. Ашурбекова // Всеукраїнський науково-виробничий журнал. Сталий розвиток економіки. – 2012. – № 1(11). – С. 286-289.
4. Крупка М.І. Банківська система : навч. посібник / [М.І. Крупка, Є.М. Андрушак, І.В. Барилюк та ін.] ; за ред. д-ра екон. наук, проф. М.І. Крупки. – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2012. – 510 с.
5. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua/>.
6. Фурсова В.А. Формування ресурсної бази комерційних банків: сучасний стан і перспективи розвитку [Електронний ресурс] / В.А. Фурсова, М.О. Капелюшна // Открытые информационные и компьютерные технологии. – 2011. – № 50. – С. 118-124.
7. Циганюк Д.Л. Сучасні тенденції формування ресурсної бази банків України / Д.Л. Циганюк // Придніпровський науковий вісник. – 2014. – № 4. – С. 53-62.

Канцур І.Г.

старший викладач кафедри менеджменту
Національного університету державної податкової служби України

РОЛЬ ФІСКАЛЬНОГО МЕХАНІЗМУ У РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ

У статті розглянуто вплив основних інструментів фіскального механізму на розвиток соціальної сфери. Встановлено, що основною проблемою у фінансуванні суспільних потреб є удосконалення фіскального механізму. Забезпечення раціонального та ефективного перерозподілу національного доходу сприятиме підвищенню добробуту незахищених верств населення і соціальних гарантій.

Ключові слова: фіскальний механізм, інструменти фіскального механізму, соціальна сфера, суспільні блага, суспільні потреби.

Канцур И.Г. РОЛЬ ФИСКАЛЬНОГО МЕХАНИЗМА В РАЗВИТИИ СОЦИАЛЬНОЙ СФЕРЫ

В статье рассмотрено влияние основных инструментов фискального механизма на развитие социальной сферы. Установлено, что основной проблемой в финансировании общественных потребностей является усовершенствование фискального механизма. Обеспечение рационального и эффективного перераспределения национального дохода будет способствовать повышению благосостояния незащищенных слоев населения и социальных гарантий.

Ключевые слова: фискальный механизм, инструменты фискального механизма, социальная сфера, общественные блага, общественные потребности.

Kantsur I.G. THE ROLE OF FISCAL MECHANISM IN THE DEVELOPMENT OF SOCIAL SPHERE

In the article the influence of the main instruments of fiscal mechanism for social development. It was established that the main problem in financing public needs is to improve fiscal mechanism. Ensuring rational and effective redistribution of national income will increase the welfare of vulnerable groups and social guarantees.

Keywords: fiscal mechanism, mechanism of fiscal instruments, social, public goods, social needs.

Постановка проблеми. В Україні, як і в будь-якій іншій державі, основним показником соціалізації економіки є підвищення добробуту та якості життя, в основу розвитку якої має бути покладена соціальна домінанта інтенсивного економічного розвитку та інноваційного відтворення. Водночас мають бути враховані моральні та духовні аспекти розвитку особистості. Адже економіка – це частина загального механізму суспільного розвитку, всі елементи якого взаємодіють один з іншим і однаково важливі, де стабільність і життєздатність держави визначаються

перш за все рівнем моральності та духовного розвитку громадян, а не лише станом економіки [10, с. 20]. А удосконалення фіскального механізму в напрямі забезпечення раціонального та ефективного перерозподілу національного доходу є вкрай важливою проблемою соціального розвитку країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сутність фіскального механізму, його особливості, інструменти впливу на соціально-економічні процеси розкрито у наукових роботах вітчизняних та зарубіжних дослідників таких, як: В. Дем'янишина [5],

А. Крисоватого [8], В. Мельника [15], П. Мельника [16], Л. Тарангул [23], Т. Ташмурадова [24], К. Швабія [26], Т. Юткіної [27] та ін. Наукові основи формування соціальної сфери – це система наукових знань, які складають теоретичну базу практики її розвитку. Ґрунтовним розробкам теоретичних положень і механізмів функціонування соціальної сфери присвячені наукові праці багатьох вітчизняних і зарубіжних дослідників. Серед них роботи Л. Алексеєнко [1], С. Важенина [2], А. Гриценка [3], Б. Данилишина [4], Н. Дишлюка [6], О. Корнієнко [7], В. Куценко [9], Г. Лопушняк [12], О. Макара [13], В. Меленюка [14], Ю. Іванова [18], Д. Полозенко [19], Ю. Рандилова [21], Ю. Скулиш [22], О. Тищенко [25], П. Самуельсона [28] та інших. Однак, враховуючи сучасні економічні умови, питання, що стосуються дослідження ролі фіскального механізму в розвитку соціальної сфери, потребують подальших досліджень.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження впливу основних інструментів фіскального механізму на розвиток соціальної сфери.

Виклад основного матеріалу дослідження. Можна наголосити, що соціальна сфера як один із найактивніших елементів усіх соціальних процесів є частиною економічної системи, функціональним призначенням якої є надання соціальних послуг. У цьому випадку поняття «сфера» варто розглядати як сукупність видів економічної діяльності, що мають чітко виражену спільність функцій, особливе призначення в суспільному поділі праці та низку характеристик, що істотно відрізняють ці види економічної діяльності від матеріального виробництва. Інтерпретуючи визначення Л. Кликіча, можна сказати, що соціальна сфера – це такий сегмент економіки, який характеризується певним змістом конкретної праці, це найбільш перспективна сфера економіки зі специфічними суб'єктивними відносинами та зв'язками на стадії обміну [10, с. 17].

Поняття «соціальна сфера» в економічній науці іноді ототожнюється із поняттям «соціальна інфраструктура». Ми підтримуємо думку В. Куценко та Я. Остафійчука [11, с. 14] і розглядаємо соціальну сферу, як сукупність матеріальних і трудових ресурсів, а також різноманітних відносин, які виникають у процесі їх взаємодії. А соціальна інфраструктура є лише частиною соціальної сфери. Узагальнюючи думки різних науковців, соціальну інфраструктуру, на нашу думку, варто розглядати як комплекс об'єктів певних галузей соціального призначення, які сприяють розвитку та підтриманню життєдіяльності суспільства, забезпечуючи при цьому високий рівень життя населення та виступають як довгострокова матеріальна база надання суспільних благ.

Основою виробництва та відновлення суспільних благ виступає бюджет держави. Особливої уваги при цьому заслуговують бюджетні видатки на соціальні потреби. Той факт, що значна їх частина у кінцевому рахунку забезпечує індивідуальне споживання (учнів, пацієнтів, пенсіонерів), не заперечує обґрунтованість їх, в основному, суспільними інтересами, сформульованими і конкретизованими державою. У даному випадку як бюджетні доходи, так і витрати формуються виходячи із розуміння державою суспільного інтересу, а не з потреб кожного індивіда окремо і без урахування його бажання чи небажання брати участь у фінансуванні суспільного блага.

Коли йдеться про діяльність держави взагалі, то виявляється, що саме вона має взяти на себе виробництво суспільних благ. Щоб суспільство могло

користуватися такими благами і послугами, забезпечити їх повинен державний сектор, а фінансувати їх необхідно за допомогою фіскального механізму, який є дієвим інструментом впливу держави на розвиток соціальної сфери. Але треба зазначити, що, з одного боку, зростання величини податкових надходжень посилює рівень фінансових можливостей держави щодо фінансування соціальної сфери. З іншого боку, відбувається поглиблення існуючих проблем, спричинене: відсутністю чітко визначених рамок державного втручання в соціально-економічні процеси та системного підходу до реформування податкової системи; недосконалим розподілом функцій центру та регіонів. Наявність цих проблем не дозволяє підвищити якість життя населення [11, с. 52]. Тому на сучасному етапі розвитку важливим завданням є побудова фіскального механізму, який би дозволив створити умови для достатнього рівня наповнення бюджету за рахунок податкових надходжень та ефективного використання бюджетних коштів, сприяв при цьому підвищенню рівня життя населення, забезпечивши розвиток усіх складових соціальної сфери на рівні європейських країн.

Європейський розвиток складових соціальної сфери має велике значення для нашої країни, адже дотримання європейських соціальних стандартів дасть можливість забезпечити високі показники розвитку та життя населення, надання послуг соціального характеру. Важливість таких послуг для окремої особи та держави загалом зумовлює переважання в їх структурі так званого неринкового випуску, витрати на який покриваються за бюджетні кошти. Водночас, обмежені фінансові можливості держави, зростання собівартості послуг, пов'язане з необхідністю використання новітніх технологій (наприклад, нових ліків, медичного устаткування, технічних засобів навчання тощо), та все більша диференціація попиту залежно від соціального статусу споживача спричинили швидкий розвиток ринкової складової соціальної сфери, важливе значення в якому належить фіскальному механізму. Отже, роль фіскального механізму в розвитку соціальної сфери схематично зображено на рисунку 1.1.

Необхідно підкреслити, що акумульовані в державному бюджеті кошти не тільки формують ринковий попит на товари і послуги, якими задовольняються суспільні потреби, а й, відповідно, скорочують платоспроможний попит приватного сектора на величину вилучення зароблених коштів у вигляді податкових платежів. Пропорції та особливості взаємодії між ринковим і неринковим сегментами визначаються типом економічної системи, величиною грошових доходів населення, а також специфікою фіскального механізму, зокрема: рівнем перерозподілу ВВП через бюджет, співвідношенням загальнодержавних і місцевих податків, наявністю різноманітних специфічних зборів (відрахувань підприємств на розвиток професійної освіти, внесків на обов'язкове медичне страхування тощо), існуванням податкових преференцій для підприємств соціальної сфери (надання статусу неприбуткових організацій, пільг на оренду земельних ділянок і приміщень, пільг з податку на додану вартість) тощо.

В умовах повної зайнятості перед державою стоїть завдання вивільнення ресурсів із сфери виробництва товарів індивідуального користування для направлення їх у сферу виробництва суспільних благ. Вивільнення ресурсів із індивідуального сектора здійснюється шляхом скорочення індивідуального попиту на них через обкладання підприємств і

суб'єктів господарювання податками. Так, відомий російський мислитель Н. Тургенев відводив податку функцію соціального корелятора або регулятора. На його думку, податок є одним з основних факторів, що впливають на соціальний добробут країни. Перший же, хто виділив і спробував осмислити регулятивну сутність податку, був англійський філософ Т. Гоббс, який надав податку функцію регулятора соціальної рівноваги в суспільстві. Податок з цього моменту перетворюється на форму участі окремої особи у житті суспільства. Найбільш суттєвим доповненням до вже наявного регулятивного значення податку, стало виділення його перерозподільчої функції. З XIX ст. податок починають оцінювати саме як інструмент перерозподілу суспільного багатства. Таким чином, до податку почали ставитися як

до дійсного регулятора суспільного життя [17, с. 53]. Тобто держава перерозподіляє суспільний продукт, активізуючи фіскальний механізм соціального розвитку, використовуючи при цьому податки. Управляючи податковими ставками, видами податків, пільгами, зміною бази оподаткування, держава сприяє прискореному вирішенню актуальних для суспільства проблем.

Жан Батіст Кольбер, який увійшов в історію Франції як податковий реформатор за часів правління Людовіка XIV, відзначав, що мистецтво оподаткування зводиться до того, щоб «висмикнути в гусака як можна більше пір'я, але, щоб гусак при цьому якомога менше шипів [20]». Таким чином, спрямування України на побудову соціально-орієнтованої економіки висуває на перший план соціаль-

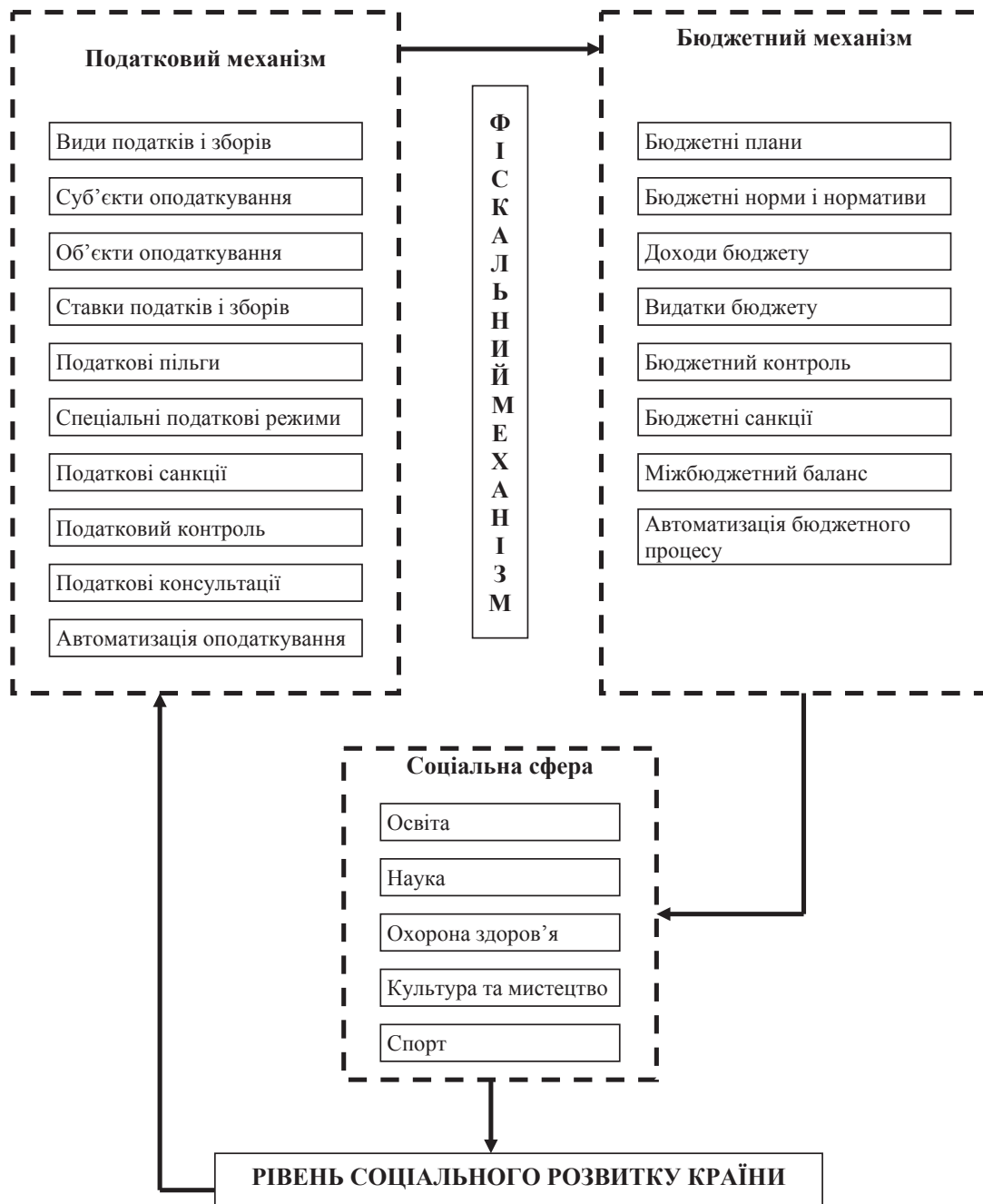

Рис. 1.1. Роль фіскального механізму в розвитку соціальної сфери

Джерело: складено автором

ний контекст податкового механізму. Хоча пріоритет державного регулювання у цій сфері, безумовно, належить бюджетному механізму, практика свідчить про те, що у низці випадків для вирішення соціальних завдань більш доцільним і ефективним є використання коштів, які надходять до бюджету саме при сплаті податків [17, с. 267]. Адже податки як інструмент фіскального механізму в ринковій економіці відіграють роль стабілізаторів, здатних активно регулювати податкове навантаження на економіку та соціальні процеси держави. Особливість регулювальної дії податків полягає в тому, що вони можуть впливати і регулювати як макроекономічну ситуацію в державі загалом, так і поведінку кожного господарюючого суб'єкта зокрема. Таким чином, податки можуть відігравати роль автоматичних стабілізаторів, збільшуючи чи зменшуючи податкові надходження до бюджету за допомогою зміни ставок податків, мінімізуючи при цьому вплив суб'єктивного фактора та розвиваючи соціальну сферу.

Так, держава, використовуючи такі інструменти фіскального механізму як перелік суб'єктів та об'єктів оподаткування, може регулювати швидкість надходження податків до бюджету, здійснювати контроль за своєчасністю і повнотою їх сплати та відсутністю шляхів приховування доходу. Для цього об'єкт оподаткування, як інструмент фіскального механізму, повинен бути стабільним, мати безпосередній зв'язок з платником податків та піддаватись чіткому обліку і контролю.

За допомогою податкових ставок та їх видів може забезпечуватись стимулюючий вплив на соціальний розвиток населення. Адже зміна ставок оподаткування дає можливість швидко та ефективно встановлювати пріоритети у регулюванні доходів населення, а диференціація ставок податків має відчутний ефект для певних категорій платників податків. Таким чином, податкові ставки та їх види виступають основним інструментом регулювання соціального розвитку та рівня життя населення.

Оскільки податкові пільги мають стимулюючий характер, вони дають можливість платнику податків зменшити суму податку, яка підлягає сплаті або взагалі звільняє його від сплати. Таким чином, фіскальний механізм, через соціальну спрямованість податкових пільг, забезпечує підтримку найменш захищених верств населення. Як різновид соціальної пільги спеціальні податкові режими впливають на активізацію припливу капіталу в країну, що забезпечує створення нових робочих місць та здійснюють вплив на соціальну складову розвитку держави. Тобто, з одного боку, спеціальні податкові режими виконують фіскальну функцію оподаткування, а з іншого – вирішення соціальних проблем, таких, як, наприклад, зайнятість населення.

З протилежної сторони податкова санкція виступає мірою відповідальності платника податку за вчинення податкового порушення, яка встановлюється у вигляді штрафів, тобто грошових стягнень. Сфера дії податкової санкції вужча, ніж податкових пільг і виступає негативною реакцією держави щодо платника податків на порушення ним податкового законодавства, має публічно-правовий характер, зумовлений суспільно значимою природою податкових відносин та є одним із методів податкового контролю. Даний інструмент фіскального механізму контролює втрати коштів, які повинні надійти від сплати податків та зборів, забезпечуючи при цьому наповненість бюджету, що сприятиме цільовому використанню коштів на розвиток соціальної сфери.

При цьому підтримка нормального функціонування фіскального механізму здійснюється завдяки податковому контролю, а саме через виявлення відхилень (порушень податкового законодавства), виправлення цих відхилень (стягнення заборгованості), попередження негативних явищ у майбутньому (зокрема, через систему податкових санкцій). Тому необхідність існування податкового контролю виявляється в систематичній діяльності, яка направлена на наближення фактичних обсягів податкових надходжень до бюджету із плановими показниками і є одним із обов'язкових інструментів фіскального механізму, так, як несе за собою відповідальність перед суспільством.

Також з метою ефективного функціонування фіскального механізму важливим є підвищення рівня «податкової грамотності» громадян, що передбачає виконання цілого комплексу консультативних робіт з підвищення зацікавленості різних верств населення в одержанні інформації на податкову тематику, залучення їх до активних взаємовідносин з державою, надання громадянам можливості одержання початкових знань у сфері оподаткування. Це сприятиме добровільній сплаті податків у встановлені чинним законодавством терміни. Очевидно, що чим вище цей показник, тим менше держава **затрачає** адміністративних і фінансових ресурсів на виконання фіскальної функції – формування дохідної частини бюджету.

У сучасних умовах варто врахувати, що підвищення якості процесу оподаткування залежить від впровадження нових методів та інструментів податкового адміністрування. Великий обсяг і складність переробки інформації визначає необхідність застосування інноваційно-інформаційних технологій та автоматизації в оподаткуванні.

Отже, з метою наповнення бюджету в умовах ринку вищезазначені інструменти фіскального механізму відповідають, здебільшого, за наповнення бюджету, де податки та збори є основним джерелом дохідної частини бюджету, так званою універсальною формою, яка відображає фіскальний механізм взаємовідносин між державою та суб'єктами господарювання.

За допомогою бюджету, який формується на основі податкових надходжень, держава може сама спрямовувати вивільнені ресурси із індивідуальної сфери на фінансування суспільних благ. Так, бюджет відіграє важливу роль у забезпеченні перерозподілу доходів із метою підтримання сприятливого соціального клімату в державі, соціального захисту населення, соціального забезпечення найуразливіших його верств, зменшення майнового розшарування громадян, тобто він є важливим інструментом перерозподілу валового внутрішнього продукту для забезпечення соціальної справедливості. Підвищенню ролі бюджету в соціальних процесах сприяє, зокрема, удосконалення процесу фінансування й регулювання розвитку освіти, охорони здоров'я, духовного і фізичного розвитку, завдяки чому збільшується рівень бюджетного фінансування соціальних видатків [12, с. 38].

За допомогою бюджетних планів держава забезпечує можливість визначити альтернативні методи вирішення проблемних питань соціально-економічного розвитку держави, а бюджетне планування виступає важливим інструментом підвищення ефективності витрачання коштів бюджету на складові соціальної сфери. При цьому гарантованим мінімумом витрат на соціальну сферу є бюджетні норми та нормативи в розрахунку на душу населення, які забезпечують рівні права для всього населення в отриманні пев-

ного набору освітніх, медичних, культурних послуг тощо не залежно від доходів бюджету, які надходять на безповоротній основі у розпорядження місцевих органів влади і використовуються для її соціальних потреб. Тобто від доходів держави залежать соціальний розвиток країни та рівень життя населення.

Використовуючи видатки бюджету держава впливає на загальний рівень доходів і життя населення та відображає перерозподільчі процеси в країні. Ефективність державних витрат забезпечується в тому випадку, коли вони стимулюють економічне зростання, покращують формування сукупного попиту і споживання та розвиток соціальної сфери. Сучасна держава використовує бюджет для фінансування таких життєво важливих сфер, як освіта та охорона здоров'я, соціальне забезпечення, наука і культура, задовольняючи, таким чином, суспільні потреби.

Ефективному та раціональному фінансуванню суспільних потреб та складових соціальної сфери сприяє бюджетний контроль, за допомогою якого можна виявити та попередити порушення у бюджетному механізмі щодо цільового використання бюджетних коштів. Він сприяє зростанню доходів бюджету та ефективному їх використанню, виступає найважливішою умовою функціонування та розвитку соціальної сфери та дає змогу вплинути на захищеність соціальних інтересів суспільства. А саме у разі виявлення бюджетних порушень щодо використання бюджетних коштів на соціальну сферу застосовуються різного роду бюджетні санкції за порушення при використанні бюджетних коштів та при нерівномірному розподілі коштів між бюджетами одного рівня.

За допомогою міжбюджетного балансу забезпечується вирівнювання нерівностей між адміністративно-територіальними одиницями, створення умов для соціального розвитку територіальних громад і підвищення рівня суспільних благ. При цьому основним інструментом міжбюджетного вирівнювання є міжбюджетні трансферти, видами яких є дотація вирівнювання, субвенції, кошти, що передаються від одного бюджету до іншого, додаткові дотації. Також варто зазначити, що більш раціональному розподілу бюджетних коштів при забезпеченні міжбюджетного балансу і взагалі за цільовим використанням коштів державного бюджету сприятиме покращення автоматизації бюджетного процесу. Її удосконалення повинно супроводжуватись сучасним програмним забезпеченням в інтерактивному режимі та сприяти контролю за ефективним використанням бюджетних коштів соціального призначення.

Таким чином, інструменти фіскального механізму, які мають характер бюджетного спрямування, виконують функцію розподілу та використання бюджетних коштів на складові соціальної сфери. Саме достатній рівень фінансування видатків соціального призначення і обумовлює рівень соціального розвитку країни, що в свою чергу визначає результати дії інструментів фіскального механізму податкового характеру. Тобто інструменти фіскального механізму як податкового так і бюджетного спрямування взаємопов'язані між собою, де дія одних впливає на дію інших, від чого і залежить розвиток соціальної сфери та рівень соціального розвитку країни загалом. Тому соціальні видатки мають розглядатися як інвестиції в людський розвиток, які матимуть очевидний соціально-економічний ефект в майбутньому. А податки – як основне джерело наповнення бюджету, що сприятиме справедливому роз-

поділу суспільних благ, забезпеченню високого рівня життя населення та гарантованого мінімуму освіти та медичних послуг, соціального захисту та розвитку ринку праці, досягненню соціальної стабільності [22, с. 23].

Але також варто зазначити, що податкові платежі, що йдуть на фінансування суспільних благ, не індивідуалізовані для споживання останніх, тобто немає прямого кількісного зв'язку між величиною сплаченого податку і розміром спожитих кожним індивідом суспільних благ. У людей з різним достатком податкові внески не однакові, але вони мають право користуватися суспільними благами у рівній мірі або не користуватися ними взагалі. Держава розподіляє кошти бюджету без урахування інтересів та потреб кожного громадянина, спираючись лише на сигнали від суспільства, що надходять в агрегованому вигляді, але остаточне рішення щодо надання податкових пільг завжди залишається за владою.

Висновки з проведеного дослідження. Враховуючи вищезазначене, фіскальний механізм відіграє важливу роль у соціальному розвитку країни. Однак через обмеженість бюджетних ресурсів і неефективність їх використання багато проблем, які стосуються фінансування освіти, охорони здоров'я, духовного й фізичного розвитку, соціального захисту населення, залишаються нерозв'язаними. В умовах сьогодення основною проблемою у фінансуванні суспільних потреб залишається удосконалення фіскального механізму, що забезпечуватиме раціональний та ефективний перерозподіл національного доходу з метою підвищення добробуту незахищених верств населення і соціальних гарантій населення. Враховуючи те, що ефективна соціальна система має забезпечувати гідний рівень життя та збереження життєвих стандартів за найменших витрат, актуальним є застосування таких сучасних методик і прогресивних підходів в удосконаленні фіскального механізму, які підтверджені світовим досвідом [1, с. 190]. Адже у розвинутих країнах фіскальний механізм уже довгий час розглядають як ключовий фактор розвитку соціальної сфери. Тому дослідження та застосування інструментів фіскального механізму провідних країн світу дозволять досягти високого рівня соціального розвитку України.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Алексеенко Л.М. Суперечності взаємодії елементів програмно-цільового методу в процесі бюджетування сфери соціально-культурних послуг / Л.М. Алексеенко, Б.С. Шулюк // Формування ринкових відносин в Україні. – 2011. – № 4(119). – С. 190-197.
2. Важенин С.Г. Социальная инфраструктура народнохозяйственного комплекса / С.Г. Важенин. – М.: Наука, 1984. – 172 с.
3. Гриценко А.А., Киреев С.І. Соціально-ринковий вибір в Україні: модель та реальність // Трансформація моделі економіки України (ідеологія, протиріччя, перспективи); За ред. В.М. Гейця. Інститут економічного прогнозування. – К.: Логос, 1999. – С. 30-31.
4. Данилишин Б.М., Куценко В.І., Остафійчук Я.В. Сфера та ринок послуг у контексті соціальної модифікації суспільства / НАН України, Рада по вивченню продуктивних сил України. – К.: ЗАТ «Нічлава», 2005. – 328 с.
5. Дем'янишин В.Г. Формування та розвиток податкового механізму в економіці України / В.Г. Дем'янишин // Науковий вісник Національного університету ДПС України. – 2007. – № 3(38). – С. 92-102.
6. Дишлюк Н.І. Зарубіжний досвід у вирішенні проблем фінансування закладів соціальної сфери села / Н.І. Дишлюк // Україна: аспекти праці. – 1999. – № 7. – С. 30-33.
7. Корнієнко О.В. Проблеми бюджетного фінансування соціаль-

- ної сфери та шляхи вирішення / О.В. Корнієнко // Економічний простір : зб. наук. праць. – 2011. – Вип. 46. – С. 172-179.
8. Крисоватий А.І. Теоретико-організаційні доміанти та практика реалізації податкової політики в Україні : монографія. – Тернопіль : Карт-бланш, 2005. – 371 с.
 9. Куценко В.І. Соціальна сфера: реальність і контури майбутнього (питання теорії і практики) : монографія / За наук. ред. д.е.н., проф., чл.-кор. НАН України Б.М. Данилишина // РВПС України НАН України. – Ніжин : ТОВ «Видавництво «Аспект-Поліграф», 2008. – 818 с.
 10. Куценко В.І. Соціальний вектор економічного розвитку : монографія / За наук. ред. д.е.н., проф., акад. НАН України Б.М. Данилишина. – К. : Науково-виробниче підприємство «Видавництво «Наукова думка» НАН України, 2010. – 734 с.
 11. Куценко В.І., Остафійчук Я.В. Трансформації соціальної сфери України: регіональний аспект : монографія / За ред. С.І. Дорогунцова. – К. : Оріяни, 2005. – 400 с.
 12. Лопушняк Г.С. Бюджетне фінансування соціальних видатків в умовах трансформації економіки / Г.С. Лопушняк // Фінанси України. – 2010. – № 10. – С. 38-46.
 13. Макара О.В. Роль державного регулювання в реалізації соціального розвитку суспільства / О.В. Макара // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. – 2009. – № 15. – С. 39-43.
 14. Меленюк В.О. Теоретичні основи державної соціальної політики в Україні / В.О. Меленюк // Держава та регіони. Серія: Державне управління. – 2009. – № 1. – С. 126-132.
 15. Мельник В.М. Використання податкових інструментів в умовах становлення ринкової економіки / В.М. Мельник, Т.В. Кошук // Фінанси України. – 2010. – № 2. – С. 46-57.
 16. Мельник П.В. Розвиток податкової системи у перехідній економіці : [моногр.] / П.В. Мельник. – Ірпінь : Академія Державної податкової служби України, 2001. – 362 с.
 17. Податкова політика: теорія, методологія, інструментарій : навчальний посібник / За редакцією д-ра екон. наук, проф. Іванова Ю.Б., д-ра екон. наук, проф. Майбурова І.А. – Х. : ВД «ІНЖЕК», 2010. – 492 с.
 18. Податкове регулювання соціального розвитку: світовий досвід та тенденції в Україні : монографія / Ю.Б. Іванов, О.М. Тищенко, О.В. Грачов та ін. ; за заг. ред. Ю.Б. Іванова. – Х. : ФОРМ-Александрова К.М.; ВД «ІНЖЕК», 2012. – 496 с.
 19. Полозенко Д.В. Розвиток соціальної сфери як важлива умова економічного зростання України / Д.В. Полозенко // Фінанси України. – 2010. – № 10. – С. 15-20.
 20. Пушкарева В.М. История финансовой мысли и политики налогов / В.М. Пушкарева. – М. : Инфра-М, 1996. – 191 с.
 21. Рандылов Ю.Б. Социальная инфраструктура региона: проблемы развития (на примере Бурятской АССР) / Ю.Б. Рандылов, Ц.Б. Будаева. – Новосибирск, 1989. – 72 с.
 22. Скулиш Ю.І. Бюджетне забезпечення соціальної сфери в Україні: оцінка ефективності та підходи до обґрунтування / Ю.І. Скулиш // Економіка та держава. – 2009. – № 1. – С. 21-23.
 23. Тарангул Л.Л. Оподаткування та регіональний розвиток (теорія і практика) / Л.Л. Тарангул. – Ірпінь : Академія ДПС України, 2003. – С. 99.
 24. Ташмурадов Т.Т. Международный опыт налогообложения / Т.Т. Ташмурадов [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://tozabek.narod.ru/nalogi-mej-opit-nalog.html>.
 25. Тищенко О.М., Голякова К.В. Роль оподаткування у державному фінансуванні соціальної сфери [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <chrome-extension://oemmnndcbldboiebfnladdcbdfmadadm/http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/7720/1/9.pdf>.
 26. Швабій К.І. Оподаткування доходів населення: проблеми науки та практики : моногр. / К.І. Швабій. – Ірпінь : Нац. ун-т ДПС України, 2009. – 296 с.
 27. Юткина Т.Ф. Налоги и налогообложение : учебник. 2-изд., перероб. и доп. – М. : ИНФРА-М, 2002. – 576 с.
 28. Samuelson P. The pure theory of public expenditure / P. Samuelson // The review of economics and Statistics. – 1954. – № 36. – P. 387-389.

УДК 336.717.06

Коцюба О.В.

*студентка фінансового факультету
Харківського національного економічного університету
імені Семена Кузнеця*

КОНКРЕТИЗАЦІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ СУТНОСТІ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ БАНКІВ: ТЕОРЕТИЧНИЙ ТА ПРИКЛАДНИЙ АСПЕКТИ

У статті визначено підходи до трактування поняття «грошові потоки банків». Наведено ознаки та класифікацію грошових потоків банків. Проаналізовано динаміку та структуру грошових потоків у банках. На основі кореляційно-регресійного аналізу визначено фактори впливу на них.

Ключові слова: грошовий потік банку, управління грошовими потоками банків, вхідні та вихідні потоки.

Коцюба Е.В. КОНКРЕТИЗАЦИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ СУЩНОСТИ ДЕНЕЖНЫХ ПОТОКОВ БАНКОВ: ТЕОРЕТИЧЕСКИЙ И ПРИКЛАДНОЙ АСПЕКТЫ

В статье определены подходы к трактовке понятия «денежные потоки банков». Приведены признаки и классификация денежных потоков банков. Проанализированы динамика и структура денежных потоков. На основании корреляционно-регрессионного анализа определены факторы влияния на них.

Ключевые слова: денежный поток банка, управление денежными потоками банков, входящие и исходящие денежные потоки.

Kotsiuba O.V. CONCRETIZATION OF THE ECONOMIC ESSENCE OF BANKING CASH-FLOWS: THEORETICAL AND APPLIED ASPECTS

Approaches to determination the definition "cash flow of banks" are considered. The features and classification of cash flows of banks are brought. The dynamic and pattern of cash flows are analyzed. On the basis of correlation and regression analysis their determinants are defined.

Keywords: banking cash-flow, management of banking cash-flows, incoming and outgoing cash-flows.

Постановка проблеми. У вітчизняній літературі багато праць вчених-економістів присвячено дослідженню сутності понять «грошовий потік» та «фінансовий потік». Проте досі не існує єдиного під-

ходу до трактування цих дефініцій, що ускладнює процес управління грошовими та фінансовими потоками в системі фінансового менеджменту. На етапі розвитку трансформаційної економіки, коли інвести-